

POPOLA FRONTO

INFORMA BULTEND INTERNACIA PRI HISPANA LUKTO KONTRAŬ LA FAŜISMO

ELDONO DE GRUPO LABORISTA ESPERANTISTA VALENCIA (Hispanio)
 REDAKCIO K ADMINISTRACIO: STRATO MAR, NUM. 25

SEMANTOJ DE TERURO

Tradicio ne ĉiam estas reakcio, almenaŭ en Hispanio kie, dum mezepoko, la reĝoj devis akcepti iun rigoran kontrolon fare de la popolaj institucioj. Tra la tuta lando, ekzistas urboj k lokoj, kiuj estas ankoraŭ kiel tre delikataj ujoj por la puraj esencoj de tiu aroga libereca tradicio de la malnova Iberio; unu el tiuj pilgrimejoj—eble la plej ĉarma—estis la baska vilaĝeto Gernika; estis ĉar la faŝistaj «naciistoj» ĵus bruligis k fordetruiĝis ĝian sidejon k eĉ la radikojn de ĝia pitoreska miljara kverko, poezia k milda simbolo pri la tradicia ŝato al la demokratio.

La abomena detruego de Gernika, loĝejo nun de pacaj kamparanoj, virinoj laboremaj k infanoj naivaj, skuis la sentojn de Eŭropo. Ne estis sufiĉa honto, ke germanaj k italaj regimentoj eksplodigis, en nia lando, la fajrajn kirilaĵojn de milito, tiel kruela kiel senmotiva; ne estis sufiĉa la daŭra bombardado al ariergardaj urboj, celante hospitalojn, bibliotekojn, universitatojn k muzeojn; ne estis jam sufiĉa tiu diboĉa ekstermo de centoj da miloj de liberalaj etburĝoj k socialistaj proletoj; ne estis sufiĉe jam la freneza faŝista promeso cindrigi la tri ĉefajn urbojn: Madrido, Barcelono k Valencio, mortigonte ĝiajn enloĝantojn per tranĉiloj, laŭ biblia maniero. Estis necese vundaĉi la baskan popolon en ĝia plej profunda amo: la gepatra hejmo!

Tiun perversan taktikon oni ne povas nomi sovaĝa; ĉar la sovaĝuloj povas fari domaĝojn sed ili ne scias tion organizi; nek animala, ĉar la rabobestoj ne turmentas ĝue la idojn de siaj konkurantoj en la densaĵaro de la ĝangalo. Tiu monstra febro, kiu mokas pri la plej karaj k noblaj sentimentoj, ne povas kaŝi, ke tiomaj kanajloj estas homoj; oni ne povas songi, eĉ en mezo de inkubo, pri la eblo iri pli malproksimen, sur vojo de la krueleco, tra la pompaj atributoj de falsa civilizo. Por streki tiujn tragikajn emociojn; ĉiuj, kiuj posedas decan racion, deziras trovi pravigojn por tiu eksterhoma konduto. Jes! oni deziras kapti eĉ pretekston favoran por niaj malamikoj, almenaŭ por vivi, batali k morti sen naŭzo por la homa speco; sen perdo de fido al perfekta marŝo de la eternaj naturaj leĝoj.

Kvankam laŭ frostotremiga formo, tiu fundamento ŝajnas esti hazarde trovita en la kajeroj de kelkaj oficiroj ĵus kaptitaj. Laŭ tio, la faŝistoj ne detruas pro plaĉo nek torturas pro malamo, sed ili nur plenumas tion por kio ili provokis. Ni staras do jam, ne antaŭ morala demando sed nur antaŭ psikologia problemo. Ĉu la teroro povas esti faktoro de venko? Ĉu tiu stranga semado povas ankoraŭ okazi nun, post longa zoologia evoluo en rasoj, kiuj pruvis, ĉe la Historio, ke ili kapablas reagi, post la plej angoraj epizodoj, kun freŝa kuraĝo elteni defende la moralajn atributojn de justo k digno?

La detrudo de Gernika estas, eble jam, la skrapanta argumento, kiun bezonis la tutmonda publika opinio por komenci pensi saĝe, ke neŭtralismo aŭ indiferentismo, en tiu nia sanganta afero, ne estas ofendo al Hispanio sed krimo historia al la tuta Homaro, kiŭ, por normala evoluo de sia sana potenco; por ne plu jam revii sed vivi k senti feliĉon, sukcesos k triumfos en la nuna krizo.

...Kaj dank' al tiu revekiĝo, nova kverko, en la iama Gernika, ekkreskos burĝone, kun folioj moviĝemaj, en horo de triloj, kiel milda saluto de la Naturo por ĉiuj falintoj falĉinte la lolon, kiun semis la semantoj de teruro!

HITLER
Monstro de detruego

HONORO DE MALPERMESO

Nia modesta gazeto fieras pri bedaŭrinda honoro de oficiala malpermeso en la ĉarma svisa lando. POPOLA FRONTO, kvazaŭ sensacia ĵurnalo, aperis akuzite en la ŝtata indekso, kun admono en la poŝta doganejo sub severa kontrolo de prokuroro, kiu eble juĝas ĉi tiun varon kiel tro forte sonorantan vekhorlogon por urboj de horloĝistoj.

Paradokso obŝtine rajdas sur la absurdaj traboj de la filistra egoismo de nia epoko. Svisio, lando kun legendo aroga pri Vilhelmo Tell; la plej malnova tipa demokratio el Eŭropo atentis malpermeso pri la ekzisto de honesta bulteno, kiu defendas precize la plej aŭtentikan demokration.

Sub tro facila suspekto, pri danĝera enhavo, la juna k brava eho de nia sincera voĉo ne povas jam normale flugi tra la mirinda pejzaĝo de valoj k montoj el la burĝa turismejo. La bonaj tieaj amikoj ne rajtas plu akcepti rekte banderolon kun markoj k poŝtaj stampoj de legitima demokrata registaro en lukto nun, tre sankta, kontraŭ perfiduloj, ribelintoj k invadintoj. Civitanoj de «libera» lando ne povas juĝi per si mem, pri la pravo de niaj trafaj argumentoj, ĉar strangaj ordonoj de piaj regantoj, emfaze k protokole, tion malpermesas.

La terminoj, en la socipolitika fako, ŝanĝis eble la valoron de sia senco. Nuntempe la konservativaj aŭ reakciaj registaroj helpas k apogas renversion de ordo, detruon de normoj, rompon de solenaj juroj, perfidon al honoro k eĉ profanon al flago nacia. Por eviti la leĝan gajnon de popolo oni akceptas la montran ribelon de generaloj kiel decan revolucion... dum la eternaj suferantoj devas konservative gardi la esencon de kruele ĉifitaj principoj. Ni dubas serioze jam pri la farto de nia saĝo!

La registaro de la svisoj, je nomo de bombasta interpreto de leĝa paragrafo, por flati hontiindajn interesojn de lukasaj gastoj, petole koketas kun la murdistoj de infanoj k virinoj; kun la heroldoj de morto k mal-espero; kun la blasfemantoj je religio—dio en la buŝo k demono en la koro—kun marĉandistoj pri pecoj k ruinoj de sia patrio; kun praktikantoj de ĉiuj pekaj en rondo tragika... Malagrabla temo ja por digesto de turisto! tamen, jen celo sen enuo de nia revuo uzanta humane la lingvon popolan, de unu tuta mondo, per la klara akcento k flama konvinko de tiuj, kiuj per ofero de vivo jam lernis sperte la arton malatenti la mizerajn intrigojn de lernantoj je tiranoj aŭ friponetoj kun mosteco de ministroj eĉ en landoj k regionoj, kie libero estis rajto k ne almozo...

Svisio aŭdos tamen, super la klaĉoj de diplomataj kakatuoj en vanta rendevuo, la gajan sonoradon de siaj famaj horloĝoj, kies saĝetoj, kun sekunda ekzaktecio, marŝas al renkonto de la granda Horo! Jes, certe!

Amiko internacia: Via entuziasmo estas grava faktoro por la venko!

Ayuntamiento de Madrid

FASKO DA SUKCESOJ

De antikve ekzistas en Toledo la plej grava fabriko de armiloj en Hispanio. Kiam la faŝistoj kaptis la urbon, tuj ili reorganizis la laboron. Specialaj maŝinoj alvenis el Germanio. Ankaŭ venis germanaj teknikistoj. La produktokapablo estis tre mirige pligrandigita.

El tiu fabriko eliris ĉiutage pli ol duonmiliono da fusilaj kartoĉoj krom aliaj militaj produktaĵoj. Tiu fabriko provizis ĉefe la madridajn frontojn.

Sed, pasintan monaton, la respublikana armeo decidis fini tiun situacion. Iun matenon, niaj kanonoj pafis, unue kiel avizo por ke la laboristoj povu forlasi la fabrikejon, k post duonhoru komencis bombardadi intense. La tuta ampleksa konstruaĵo estis detruata.

Grandegaj eksplodoj avertis pri malapero de la varoj tie deponitaj. La enloĝantoj de la urbo rapide forkuris k novaj trupoj alvenis por defendi la pozicion.

...Sed Toledo jam ne plu fabrikas municion!

♦ ♦ ♦

Fanfarone, per flugoj de fantazio, anoncis generalo Franko al ĵurnalistoj sian planon:

Per militŝipoj «España» k «Velasco» li blokados la nordajn havenojn. Samtempe la trupoj furioze atakos k prenos urbon Bilbao. La aviadilaro detruos ĉion. Rapide malaperos la respublika norda zono. La asturia tragedio finiĝos ankaŭ. Poste li atakos ĉiufanken la registaran mediteranean zonon k la popola registaro, post kelkaj tagoj, restos preskaŭ enfermita. Ĝi povos nur fuĝi al Francio...

Sed la unua parto de tiu iluzia plano tute fiaskis. Krevis ŝapa vezikol!

La nordaj trupoj rezistis laŭpove dum la unuaj tagoj, k nun ili jam efike kontraŭatakas.

Kaj la mara faŝista potenco bruege krevis. Tiu potenco sin apogis ĉefe sur la kirasŝipo «España» k la glora respublika aviadilaro subakvigis tiun kirasŝipon kiam ĝi atakis anglan komercoshipon, apud haveno de Santander.

Estas la unua fojo en la mondo ke aeroplano plene venkis en batalo kontraŭ militŝipo k dronigas ĝin. Tio estas gravega milita fakto.

Ankaŭ estas, aŭ devus esti, grava detalo ke la faŝistaj militŝipoj

atakis al angla ŝipo. Sed, ni ne dubas ke S-ro Eden enketos ankaŭ pri la afero... Kiu ne volas, tiu ne vidas!

Tamen, la vera grava fakto estas la malapero en la profundon de la maro, de la plej granda k valora militŝipo faŝista k ankaŭ la malapero de la iluzia plano...

♦ ♦ ♦

En provinco Jaen, ĉe la komenco de montaro Sierra Morena, ekzistas sanktejo nomata «Virgen de la Cabeza» (Virgulino de la Kapo). Ĝi estas treege forta, ŝtona konstruaĵo, kvazaŭ milita fortikaĵo.

Dum la unuaj tagoj de la ribelo, la

Sama instrumento povas esti nobla aŭ abomena; tio dependas de la celo trafenda. La popola brako fortike tenas la fusilon, kiu nun en Hispanio estas jam garantio de libero k rajto

civilgardistoj de la provinco Jaen, sub komando de kapitano, sin rifuĝis tie kun siaj familioj k kelkaj kaptitoj.

Tion ili faris per trompo al respublikaj aŭtoritatoj, kiuj permesis tion por eviti malagrablaĵojn k cedante al promesoj de la kapitano. Kiam ili atingis la sanktejon, enmastigis la monarkian flagon k pafis al niaj milicanoj.

Niaj trupoj sieĝis ilin, sed ne atakis; estis espero pri kapitulaco k oni ne volis ataki konstruaĵon kie estis multaj virinoj k infanoj.

Naŭ monatojn daŭris la sieĝo. La Ayuntamiento de Madrid

ribelintoj ricevadis, per la faŝista aeroplanoj, manĝaĵojn, armilojn municion. Sed iom post iom la situacio malboniĝis por ili. La sieĝo promadis la rifuĝintojn pli k pli. La aeroplanoj malfacile povis plenumi provizuman taskon.

Oni incitis diversfoje al ili pri kapitulaco sed la perfiduloj ĉiam esperis eksteran helpon.

Fine, delegitaro de Internacia Ruĝa Kruco petis al ili eliron de virinoj k infanoj, kiuj malsatis. Sed nobla propono estis malakceptata.

Konsekvence de tiu rifuzo niaj trupoj fine decidis solvi la aferon atakis kuraĝe. Tuj aperis en fenestro blanka flago.

Ducent kvindek civilgardistoj kvarcent civiluloj estas tie kaptitaj homece traktataj.

La faŝista fokuso de «La Virgen de la Cabeza» jam feliĉe maleparis

ANONIMA HEROO

Ĉe sektoro «Universitata Urb» (Madrid) iu lojala soldato, provizita per mitralfusilo, saltis for el tranĉeo k sin trenante, iris tridek metrojn al malamika flanko. De tranĉeo, liaj kamaradoj tenis lin per ŝnuro. Kiam li konsideris oportuna la momenton, pafis kontraŭ la faŝistoj. Pluraj el ili ne havis tempon konsciiĝi pri tiu subita atako.

Tiu soldato antaŭ nelonge elpasis al niaj vicoj. Ekde tiam, ĉe la milito, amikoj oni kredas lin mortinta, ĉar ŝanĝis siajn dokumentojn per aliaj surhavitaj de faŝista kadavro.

Ĉar li tre bone konas la kutimojn de la malamikaro, li ofte faras aŭtentikajn internigojn. Unu tagon, li alprosimiĝis je faŝista tranĉeo k renkontis sian antikvan kapitanon, kiu salutis per etendita brako, laŭ faŝista maniero. Antaŭ ol la kapitano forlasis sian miron, ĉar li supozis lin mortinta, li pafmortigis la kapitanon k forigis kelkajn soldatojn, kiuj akompanis lin. Tiu bravulo rifuzas persisti konigi sian nomon de popola heroo.

AL PORTUGALAJ KAMARADOJ

FRATA SALUTO

Ni jam delonge ŝuldas al vi, karaj kamaradoj en Portugalio, publikan esprimon danko k admiro. Ni scias, sub kiaj malfavoraj kondiĉoj disvolviĝas nun via agado. Spite ĉion, vi laboras, senhalte k fervore. Akurate ni ricevas de vi saluton k moralan subtenon pere de komunaj amikoj, sindikatoj plenumantaj servojn de solidaro.

Iam estonte, ni povos helpi vin frataj viajn katenojn. Intertempe ni laŭte diras vi per frata voĉo: Havu fidon! Esperu!

Hispanoj de la universala Hispanio

Kiam oni konsideras senpasie la forton—la fizikan forton—de niaj malamikoj, ĉiujn surprizas la potenco de tiuj modestaj fusiloj de Hispanio, kiuj haltigis jam, en multaj frontoj, la barbaran marŝon de faŝismo internacia.

Sed kiam oni pensas ankaŭ pri ĉiuj, kiuj staras apud ni; pri ĉiuj, kiuj nin helpas per siaj moneroj, per sia sango aŭ simple nur—eĉ tre dankinde—per sia emocio; tiam oni plene komprenas, ke nia obstino devas esti rigida por tuja rekonkero, ĝis lasta angulo, de nia lando: simbola patrio universala de la antifaŝismo.

La kazerna literaturo de la hokokruca propagando fajfas pri la fremda helpo al la «ruĝuloj». En tiu aspekto, ili ne tute mensogas. Jes! ni ricevas eksterlandan helpon. Ni kalkulas pri milionoj k milionoj da bonaj amikoj ĉie de la mondo. Jen valora k ĝentila solidaro, kiu ne ĉiam povas fariĝi konkrete videbla en la zigzagaj fluoj de nia epopeo. Tamen ĝi ekzistas en Anglio k Francio, en multaj ceteraj nacioj de la maljuna Eŭropo; eĉ en Germanio, nobla lando forpelita el la civilizo, k en Italio, unua viktimo k unua bastiono de la despotismo kun oficiala stampo. En Sovetio, freŝa federacio k en Portugalio, kadukiĝinta ekspluatejo. En Azio k en Ameriko, en Aŭstralio k en Nova Zelando. Ĉie, ajne de la mondo, loĝas homoj kun revoj k sonĝoj por nia triumfo. Krioj aŭ sopiroj harmonie akordas. Manifestacioj, kunvenoj, postuloj en vervo k volo tre flamaj... Standardoj k afiŝoj ricevas nun la ornamon de sorĉa substantivo: Hispaniol!

Kiam eksplodis la ribelo, en la sama semajno, devis okazi en Barcelono la Internacia Popola Olimpiado, kun amasa partopreno de eksterlandaj sportuloj. Multaj el ili jam havis okazon tie plaĉe ekzercadi en la utila sporto albatali la faŝismon, kiam atake ĝi pretigis siajn faŭkajn. Unu monaton poste, jam venis la unuaj eksternaciaj volontuloj. Ili venis sen armiloj, kun entuziasmo, baraktante tra baroj; ili forlasis ĉion: la varmon de familio k la relativajn komfortojn de pli normala medio. Ili estis homoj el ĉiuj landoj, el ĉiuj tendencoj, kun unu sola gvida celo: detrui la danĝeron pri faŝismo tie mem, kie tiu ebla ŝanco prezentigis. Laŭ tiel simpla formulo fondiĝis la internaciaj brigadoj!

Ni—ili diris emocie—estas la aktiva reprezento de la tutmonda Popola Fronto; ni venis batali por la universala paco per la venko de Hispanio. Kiuj do estas pli veraj hispanoj? Ĉu homoj de aliaj landoj, luktante en niaj tranĉeoj por savi la ĝuon de niaj infanoj aŭ tiuj enlandaj perfiduloj, kiuj vendaĉis minojn k arbarojn de sia propra lando al la tragikaj friponoj de sennacia kapitalismo? Kiuj estas fratoj? Ĉu tiuj venantaj, kun heroeca fervoro, aŭ tiuj indiĝenaj militistoj pretaj esti pulĉineloj de fremdaj torturistoj? Ĉu tiuj, kiuj mortas

por la libero k progreso aŭ tiuj, kiuj vivas por velkigi ĉiujn noblajn kondiĉojn de la homo?

Ni volas laŭtigi voĉon de konvinko. Ni estas hispanoj batalantaj por nia propra lando, kiu gajnis prestiĝon por universala hejmo. Apud ni batalas kuraĝe internaciaj volontuloj en specialaj brigadoj. Ili ne jam estas fremduloj; ili elverŝas sangan por ni ĉiuj, por ke la kamparanoj k laboristoj ne estu sklavoj, por ke iliaj idoj estu kleraj k feliĉaj; por ekzili la eblon pri salajro «nacia» de tri aŭ kvar pesetoj. Ili ne jam estas fremduloj, ili estas hispanoj de la universala Hispaniol!

LA PATRO KAJ LA FILO

La patro estas Niceto Alcalá Zamora eksprezidanto de nia Respubliko; la filo estas Jose Alcalá Castillo, nuntiempa leŭtenanto de 2ª Brigado de 11ª Divizio. La patro forkuris antaŭ la ekribelo. La filo venis al sia lando, malgraŭ la patra admono, por defendi la popolon kontraŭ la faŝismo. Publikan leteron li sendis al sia patro k el ĝi ni tradukas kelkajn frazojn. Ili montras altan moralan kvaliton.

«Kiam, antaŭ kelkaj monatoj, mi forlasis nian hejmon por eniri en lojala armeo, mi meritis, viaflanke, malaprobon per kiu vi, publike, en internacia gazetaro, kondamnis mian konduton.

Mia konscienco, kun pligrandiĝinta forto diras al mi ke mi agis dece. Mia devo estis defendi legitiman registaron kontraŭ atako de perfiduloj. Pli granda estis ankoraŭ mia devo helpi popolon, kiu defendis sian vivon k rajton pri libero, kontraŭ sklaviga atako de dekduoj da aristokratoj, bankieroj k malnoblaj generaloj.

Sed nun estas plia fakto: la fremda invado! Hispanio estas invadita de Germanio k Italio. Hispanio defendas sian sendependecon. Tiu vero trafis ĉiujn angulojn de la mondo; ĝin mi povis konstati kun tuta krudeco.

Luktante kontraŭ germanoj apud Jarama k italoj en Guadalupe mi tion konstatis k hontis, koleris k indigniĝis pro tio ke tiuj, kiuj malfermis la vojon al fremda armeo, sin nomas «naciistoj».

Tie mi ne trovis eĉ unu soldaton hispanan. Estas la vera milito por sendependeco, la urboj okupataj de regula fremda armeo, la enloĝantoj kaŝitaj en keloj, milita sovaĝa rabado, civiluloj mitralitaj... unuvorte: la tragika teroro de atako al Abisenio, kiun ni tiom da fojoj komentis k kondamnis; tia estis la spektaklo kiun mi propraokule vidis.

Mi luktas kun la suferanta popolo, por eviti nian sklavigon, por ke nia lando ne estu dispecigita, por ke Hispanio estu libera lando, ne kolonio. Mi luktas apud ĉi tiuj anonimaj herooj, soldatoj de Popola Armeo, kiuj elirante el tranĉeoj, plenaj je koto, malgraŭ frosto k pluvo, rekonkeris por Hispanio centojn da kvadrataj kilometroj.

Mi estas feliĉa ĉar mi luktas en vicoj de Popola Armeo; tia mi estas ĉar mi plenumas mian devon, kiel hispano. Ĉiu, kiu forlasis Hispanion, kiu helpas rekte aŭ nerekte la invadintojn, maksimume kiam oni okupis altan postenon, kiel Prezidanto de la Respubliko, ne rajtas sin nomi hispano.

Nun mi estas pli certa ol ĉiam, pri la venko de hispana popolo, kio ne nur estos la venko de Hispanio, sed ankaŭ la venko de universala demokratio.»

REDAKCIA RIMARKO

Kiel plurfoje dirite, nia gazeto tute ne dependas de iu ajn aparta politika aŭ sindikata organizo. POPOLA FRONTO, honesta al sia titolo, estas la internacia informilo de la tuta hispana popolo en lukto kontraŭ la faŝismo. Fidelaj al tiu normo nia starpunkto estas lojala akcepto de la legitima Registaro, kiel sola oficiala organo gvidanta la epopeon. Ni bedaŭros se, pro partia fanatikemo aŭ pro naiva senkoloreco, kelkaj—malmultaj—legantoj ne bone ankoraŭ komprenis niajn sincerajn k nudajn celojn. Nia sola ĝojo, en la tragedio, estas la konvinko, en mirinda fakto, ke ni donis medolon al Esperanto k sukcese tremigis samtakte la histojn el koro de multaj k multegaj esperantistoj el ĉiuj landoj k tendencoj kies aprobon ni havas okazon tre ofte konstati. Kun firma obstino do, per la ĝentila subteno de granda parto de la verda popolo, dum sektemuloj fanatike grumblas, ni iru entuziasme la vojon celitan...

AMARAJ PRIPENSOJ

Ni, kiel aktoroj en la konvulsianta tragedio de Hispanio, eble ne plene konscias pri ĝia vastega amplekso. Mankas la promontoro, kiun per jaroj ellevas la Historio, por rigardi trafe, laŭ ĝustaj dimensioj, la grandegan signifon de nia epopeo. La batalantoj, zorgante nur pri la epizodoj, kiujn ili mem partoprenas, ne povas mezuri la panoramon de sia propra luktejo.

Tamen, eĉ kun tiaj mankoj, oni povas taksu bone la fundon de la terura veto, kiu okazas dum ĉi tiuj drastaj horoj. Temas ja pri ege kruela kolizio inter du sistemoj, inter du principoj. En tiu kruda kverelo, la mezaj terminoj ricevas premegon ĉe kuntuŝo de la du blokoj. Tial deliras ĉiuj parolantoj pri amikaj solvoj. Ne ekzistas tia eblo! La fino estos nepre absoluta venko de unu flanko, kun plena malvenko de la alia. Kunvivado jam venos post la submetiĝo; zorgi je tio pli frue, estas egale ol plilongigi la militon senfine, ĝis detruigo k elĉerpiĝo de Hispanio; reguloj pri kunestado, eblaj antaŭ la ribelo, ne estas oportunaj nun, sen konkreta maŝonado de ies venko.

La rezultato de nia lukto influos jam efike en la eŭropa politiko k eble eĉ en tiu de la tuta mondo. Tion flaris tre akute la despotaj ŝtatoj; jen do la kialo pri la cinika helpo, kiun Germanio, Italio k Portugalio liveras al la ribeluloj. Ili scias, ke siaj absurdaj reĝimoj stabiligis aŭ suferos skuon, laŭ venko aŭ fiasko de la perfiduloj. Tiu konvinko, plus la intenco kapti valorajn poziciojn por estonta ĝenerala milito, pelas ilin subteni sen vualoj, la atakon kontraŭ la Respubliko. Dume, la ŝtatoj kun demokrata—aŭ pseŭdodemokrata—strukturo, anstataŭ elekti partion por la leĝo, kiun reprezentas la legitima registaro, uzas artifikon, kiu malrekte signifas helpon, tre efikan, por la faŝismo. La tiel nomata Ne-Interveno taŭgas por nodi, je manoj k piedoj, la registaron malebligante al ĝi akiri aĉete armilojn k municiojn kun stagno de la normala rajto.

Stulteco inspiris tiun taktikon per kiu oni faris k dikigis ĉiujn danĝerojn, kiujn naive pretendis eviti kelkaj nacioj. Ili volis malkreskigi la militon k tamen ĝi plilongigis apoteoze; ili aspiris estingi flamojn, kies fajreroj povus bruligi la eŭropajn pulvejojn, k la sekvo estis la apero de impona vulkano. Finfine, ili deziris, ke Hispanio ne estu nesto de iu socia nova sistemo—minaco por la kapitalistaj normoj de Okcidento—k ili akŭŝis, dank' al deviga streĉo de la popola penado, la plej favorajn ŝancojn por tio, kion ili tiel zorge avidis eviti. Por la privata ordo de ĉiu el la du nacioj, kreantaj tiun strangan ludon, la danĝeraj simptomoj estas multe pli gravaj. Kun italoj en Maljorko, por Francio estas la vojo tranĉita inter la metropolo k ĝiaj afrikaj kolonioj, krom tikla averto en la okcidentaj Pirineoj k en la baska marbordo, kie situas sen hezito, kun potenca milita materialo, la germanoj gvidantaj la premon kontraŭ Bilbao. Anglio post la perdo de ekvilibro en la Mediteraneo povas riski la detruon de sia privilegio en la pordo de Gibraltaro.

Nu, ĉi tion certe povis eviti Anglio k Francio, per tre simpla k korekta maniero, ebligante al normala hispana registaro aĉeti ĉion necesan. Se ni mem, per niaj propraj rimedoj, estus povintaj akiri, en la unua momento, aviadilojn, artilerion k fusilojn, la faŝista ribelo dronus antaŭ ol kalkuli tri monatojn. Ne nur oni rifuzis fari al ni tiun servon sed ankaŭ oni devigis la ceterajn landojn fari la samon. Tiel la milito ŝvelis danĝerel

En la internacia ludo, kiun mi komentas, ekzistas, por la hispanaj socialistoj, la dolorega punkto ke tiun ludon gvidas, eĉ kiel iniciatintoj, reliefaĵ figuroj de la Socialismo; personoj, kiuj postenas en la registaroj kiel oficialaj delegitoj de laboristaj partioj. Ĉiuj genioj de la elokvento, kune, ne estus kapablaj klarigi kontentige la paradokson, ke dum la partioj, per sincera esprimo, montras al ni sian simpatian, tiuj, je kies nomo, kiel reprezentantoj, ne de altaj personaj kondiĉoj sed nur de organizita proleta forto, okupas seĝojn de ministroj, donas al ni trakton, kiun nur ni povas atendi de natura malamiko. Tion mi jam diris foje: La socialistaj partioj per unu mano—tiu de sia amaso—salutas nin, premante ĝentile la nian; per la alia—tiu de sia gvidantaro—ili premas nian gorgon kun intenco strangoli nin, sen atento al detalo, ke la hispana popolo batalas nun ankaŭ por la tutmonda proletaro.

Indalecio PRIETO

Socialista Ministro pri Maro k Aero de la hispana Registaro

Ayuntamiento de Madrid

La apaĉo internacia kun sia dorlotantaro

DEPUTITO PAROLAS.

Dum marta monato vizitis la landon ĉeĥoslovaka delegitaro sub gvido de deputito František Němec. La delegitaro tute libere vizitis frontojn k la urbojn. La gvidanta deputito diris, al ĵurnalistoj de «Večerní Práva Lidu», jenon:

«Kelkafoje la delegitaro travivis la teron de la bombardadoj. Ni ĉiuj estas priasertaj la bestecon de la faŝismo, kiu detruis hispanan landon. Korfusis nin la ruinoj unu el la plej belaj kvartaloj de Madrido: stratoj kie amasiĝas rubaĵoj, konstruaĵoj detruitaj, senkulpaj estuloj masakritaj senfile. La faŝistoj senkompatate bombardas, ordonoj de ribelintaj ĝeneraloj.

En militistaj rondoj, ne jam nur hispana sed fremdlandaj, la batalo de Brihuega estas konsiderata kiel la unua milita malvenko de Mussolini en Eŭropo. Ankaŭ politikuloj finas ĝin kiel gravan politikan faktoron.

Nun, kiam oni rapide organizas la polan armeon k oni kreas la necesajn oficiojn oni rajtas esperi pluajn gravajn venkojn.

La delegitaro ĉie estis akceptita per dentaj k sinceraj pruvoj de simpatio. Hispanio oni respektas k amas ĉeĥoslovakion. La eminentuloj, kiujn ni vizitis, bone konas la situacion k problemojn de nia lando.

Faŝistaj imperialismoj, germana k itala, havas en sia vojo du barojn, kiujn ili intencas nuligi: en Okcidento, la respubliko de Hispanio, k en Oriento la demokrata ĉeĥoslovakio. Se la faŝismo estos venkata en Hispanio, ĉeĥoslovakio ŝuldas al hispana popolo siajn sekurecon k pacon.

En Hispanio ne ekzistas komunista registaro, kiel intencas kredigi la faŝistoj. Koalicia Registaro konsistanta el ĉiuj klasoj k politikaj partioj regas la nacion. Reale ĝi estas ampleksa demokrata koalicio. Ankaŭ la lando neniel havas strangan karakteron.

Forte mi opinias, ke Madrido estas nevenkebla. Ties fortikaĵoj estas bone konstruitaj k defendataj per mirinda heroeco. La urbo, situanta en la fronto vivas normale: kinejoj funkcias, kafejoj estas plenplena, tramoj cirkulas. Nur memorigas kun doloro pri la milito la materiaj perdoj, kiujn suferis la urbo.

Sed se la demokratio sin savas, kiel firme kredas, tiam Madrido vekigos al ni k mirinda vivo, kiel ekzemplo patosa.

Vortoj de Thomas Mann

En Svisio aperis broŝuro pri hispana tragedio. Por tiu ilustrita broŝuro verkis epilogon la fama aŭtoro, literatura Nobel-premio, Thomas Mann. Ni ĝin konigas diligente al niaj legantoj.

«Daŭras la interveno en Hispanio, kiel cinike, kiel naloŭte povis vidi la mondo. Efektive tio, kio okazas tie, le antaŭ kelkaj monatoj, estas la plej skandala hontiga pektaklo, kiun iam registris la Historio. Ĉu la mondo ridas tion? Nur parte, ĉar la murdanta intervenismo mirinde konas la manieron idiotigi la mondon kiel ĝin blindigi ĝis neeblego por rigardo de realaj okazoj.

Oni komunikis al mi la sekvantan pripenson de iu sinjorino: «Kiu povus pensi ke en Hispanio, la ruĝuloj atentendite plenumus tiom da kruelaĵoj? La ruĝuloj! Kaj atentendite! Estas vero ke tiu sinjorino loĝas en la parto de Eŭropo, kie oni pleje zorgas eviti diskonigadon de la vero, tio estas, en Germanio. Per ĉi tiu broŝuro, kies eksto estas kreita de verkistoj, kiuj ne estas precize sovaĝaj bolŝevikoj» sed viroj kristanaj kun burĝaj konceptoj, oni povas konstati ĝis kia grado la reformema programo de hispana Popola Fronto, politika alianco de respublikanoj k socialistoj, estas malmulte revolucia; kia estis la antaŭa situacio, kiu devigis la starigon de iu Popola Fronto k okazigis ĝian legitiman k decidan triumfon dum ĝenerala balotado.

Sed, ĉu oni ne havas koron? Ĉu oni ne havas inteligentecon? Ĉu oni devas lasi forpreni, sen rezistado, tion, kio restas el libera, homa juĝkapablo, de la privilegio ĉiam kunigita al plej malsuperaj instinktoj de tiuj, kiuj sin ŝirmas per la vortoj Civilizo, Dio, Ordo k Patrio?

Subpremata popolo, ekspluatata laŭ plej kaduka ormo, malfruiĝinta popolo, celas al pli neta k digna rezistado, al sociordo dank' al kiu ĝi povus atingi—laŭ civiliza vidpunkto—lokon pli bonan ol tiu, kiun ĝi okupis ĝis nun.

Por tiu popolo la libero k progreso ne estas ankoraŭ konceptoj elradikitaj fare de la ironia k filozofia skeptiismo; ili reprezentas la plej altajn k plej ŝatatajn valorojn el la vivo, la nepraj kondiĉoj de nacia honoro.

Tiu popolo donis al si mem registaron, kiu komencis, kun la prudento trudata de la specialaj momentaj irkonstancoj, la taskon solvi la plej gravajn problemojn efektive la plej urĝajn plibonigojn. Kio okazis tuj? Sprucis k fiaskis ribelo de generaloj je la servo de la malnovaj ekspluatantaj k subpremanĝaj fortoj, kombinitaj kun fremdaj manovroj; kiam la ribelo estis preskaŭ sufokita, ĝin revigligis la fremdaj registaroj malamantaj la liberon, kiuj pro ricevataj promesoj pri ekonomiaj k strategiaj avantaĝoj, efektivegantaj post la venko de la ribelintoj, ĝin nutras k subtenas per mono, soldatoj k militmaterialo. Tiamaniere la sanga disverŝado, kiu okazigas senrimedajn kruelaĵojn, fariĝas senfina.

Kontraŭ popolo, kiu streĉe luktas por siaj liberecoj k homaj rajtoj, estas ĵetitaj la trupoj de siaj propraj koloniaj teritorioj. La fremdaj bombardaj aeroplanoj detruas urbojn, renversas la vivon, murdas virinojn k infanojn.

Se la kapitalista eŭropa gazetaro povus decidi per si mem, la hispana ĉefurbo estus falinta de antaŭ multe da tempo k la venko de la «ordo» k «tradicio» super la «marksista kanajlaro» estus plene atingita.

Sed malgraŭ tio ke la urbo estas grandparte detruita, Madrido, firme rezistas k la «ruĝuloj», kiel faŝistaj gazetoj nomas hispanan popolon, defendas sian vivon kun heroeco, kiu devus pripensigi la plej brutigitan vasalon pri la moralaj fortoj, kiuj impulsas la popolan movadon.

Nuntempe la «rajto de l' popoloj pri memdispono» ĝuas en la tuta mondo la plej grandan oficialan respekton. La diktatoroj k aŭtokrataj ŝtatoj estas devigataj siavice, elteni la ŝajnigon ke ili reprezentas la volon de 90 ĝis 98 po cento el siaj popolamasoj.

Tamen, evidentiĝis ke la ribelintaj militistoj ne estas apogataj de hispana popolo k eĉ ili ne povas tion kredigi; ili celas atingi tian eblon pere de la marokanoj k de la invadaj trupoj.

Eĉ supozante, ke nunmomente oni ne povus ekzakte precizigi kia estas la deziro de hispana popolo, estas absolute pruvite, laŭ klara k senduba maniero, kion ĝi ne volas: Ĝi ne volas generalon Frankol

Tamen, la eŭropaj registaroj, kiuj deziras ke la libero estu sufokita, agnoskis la ribelan registaron en momento kiam la milito atingis sian kulminon.

Tiuj registaroj, kiuj en siaj respektivaj landoj montras certan sentemon pri kazoj de alta perfido, helpas viron, kiu liveras sian landon al fremduloj; ili, kiuj sin nomas «naciistoj» klopodas atingi alvenon en la gvidon de unu el siaj kunkulpuloj, por kiu neniel gravas la sendependado de sia lando, se la libero k homaj rajtoj povas resti nuligitaj; k kiu deklaras preferinda la morton de du triono el hispana popolo, ol la triumfo de la «marksismo» aŭ, kio samvaloras, la triumfo de iu sociordo pli bona, pli justa k pli humana.

Vere tio estas tro indigniga, krima k malaminda!

Dum milito la dimanĉoj ne estas festo. Jen vigla aspekto de dimanĉa mateno en nia redaktejo prilaborante la ekspedon de lasteaperinta numero de POPOLA FRONTO

Esperanto, per nia prudenta agitado, vekas eduke sian popolon

LA OKAZAĴOJ EN KATALUNIO

Ĉiu konscias, ke nia malamiko estas lerta krom abomena. La agentoj de Hitler en Barcelono, manovrante ruze en vastaj medioj, scipovis estigi, en la kataluna ĉefurbo k en kelkaj aliaj lokoj de la aŭtonoma regiono, la flamojn de stranga ribelaĉo, kiun la oficialaj popolaj instancoj, kun la komprenemo de la respondecaj organizoj, sukcesis rapide sufoki inter aplaŭdoj de la tuta opinio antifaŝista. La hispana registaro, pli forta nun ol ĉiam, tuj post restarigo de la popola ordo, laŭtigis noton, kiun ni tradukas sen plia komento:

«Larĝe informita jam pri la okazintaĵoj en Katalunio, la Registaro unuanime decidis:

Esprimi sian plej firman kondamnon al ili, ĉar nur malamikoj de la Respubliko, celantaj malfaciligi la popolan venkon povas ribeli per armiloj kontraŭ la legitimaj institucioj.

Por eviti la ripeton de similaj bedaŭrindaĵoj, oni faras severan enketon pri deveno k sekvoj de tiuj faktoj. La punindaj epizodoj, tie ĵus okazintaj ricevos rigore la pezon de la leĝo.»

NIA MUNICIO

Valencia esperantistaro	57	ptoj.
Berl.—Albacete	28	»
R. A.—Callosa	5	»
A. G.—Tabernes	2'50	»
G. W. R.—Sheffield	25	»
M. T.—Alcubierre	10	»
Welton.—Coventry	5	sil.
Pamphilon.—Londono (?)	1'6	»
G. R.—Malarhojden	10	svkr.
E. E.—Stokholmo	5	»
F. L. E.—Sekcio 5 Rotterdam	1'80	gd.
J. A. V.—Maasluis	1'50	»
M. W.—Utrecht	0'50	»
G. S.—Arnhem	10	»
J. K.—Zaandijk	0'75	»
F. L. E.—Sekcio 2 Rotterdam	4	»
F. L. E.—Sekcio Wormerveer	1'55	»
G. v. P. k aliaj.—Rotterdam	0'29	»
F. L. E.—Sekcio Beets	5	»
D. M. M.—Amsterdam	0'25	»
G. v. d. H.—Amsterdam	0'25	»
F. L. E.—Sekcio Krimpen	1'50	»
J. B.—Zutphen	1	»
B. J.—Freistal	18'80	ffr.
York-anoj	9'6	sil.
F. E. T.—anoj.—Toulouse	95	ffr.
M. M.—Montfalgoux	10	»
M. V. Deenze	10	»
J. V.—Praha	50	»
A. V.—Olvuone	52'63	»
S. K.—Bratislava	15	»
W. K.—Surrey	54'25	»
R. H.—Lille	10	»
Sodertälje Esperantistoj	155	»
E. L.—Breintree	5	dol.
C. S.—Buenos Aires	200	ffr.
G. B. H.—Dunfeankne	50	»
F. L. W.—Los Angeles	42'11	»
M. H.—London	2'6	sil.
Birmingham filio de SAT en Britio	20'60	ffr.
Groupe Esp. Ouvrier.—Orlans	5'50	»
R. D.—Marseille	5	»
R. D.—Vours	10	»
V. R. G.—Paris	10	»
R. A.—Lens	40	»
Socialdemokrata Gimnastika Grupo Laborista D. F. S.—Plzen	71'97	»
G. N.—Holmsund	16'85	»
E. C. H.—Cardif	4'50	»
Esp. Lab. Grupo.—Gablonz (4 ^a donaco)	45	ĉkr.
T. O. B.—Lourdes	10	ffr.
Arbeidernes Esperanto forbund.—Oslo	105'25	kr.
Ĉekoslov. Lab. Asocio Esp-ista	51'26	ffr.

R. B.—Castellón	25	ptoj.
Richter.—Jarama-Fronto	10	»
S. D.—Korboba-Fronto	25	»
H. M.—(vizitinto)	350	»

La lastaj ciferoj ne estas eraro sed ĝentila persona donaco de vundita germana esperantisto batalinta en la Internacia Brigado.

Koran dankon!

Ni esprimas al ĉiuj gazetoj, esperantistaj aŭ ne, kiuj reprenis parton de la enhavo de POPOLA FRONTO en diversaj landoj k tre speciale ni dankas la kamaradojn, kiuj sindone klopodas al tiu celo. Pro manko de spaco ni ne kutimas publikigi la nomojn de tiuj amikoj nek la titolojn de la koncernaj tre multaj ĵurnaloj. Pro sama kaŭzo ni ne malfarmis rubrikon por la kvitanco de gazetoj, kiujn ni regule ricevas interŝange, kun aŭ sen represo de materialo el POPOLA FRONTO. Dankon popolfrontanoj al ĉiuj!

LASTA HORO

La spektakla ofensivo faŝista en la Nordo estas nun bravege haltigata. Dank'al evakuado de virinoj k infanoj el Bilbao, la kuraĝaj baskoj povas pli senembarase defendi la liberon.

La angla k franca popoloj kortuŝe konkurenca en tiu humana k solidara servo. Madrido ankoraŭ estas Madrido! nia premo estas granda ĉirkaŭ Toledo k en multaj gravaj lokoj de Andaluzio. En Katalunio, post la bedaŭrindaj kvereloj, la ordo estas absoluta. La internacia opinio bezonis dek monatojn por kompreni ke la pravo estas nia; kvankam iomete malfrue, tio estas decida por la venko, kiu jam alproksimiĝas...

Kontrolinta ŝipo angla «Hunter 15», sur akvoj proksimaj al Almerio, ĵus ricevis pafajn de torpedo kies devenon ankoraŭ oni ne scias. Tiu faŝista rekta atako al Anglio povas esti grava!

OKAZE de la 1^a de Majo, ni ricevis el ĉiuj landoj, precipe el Sovetio, multajn salutojn, kiuj havigis al ni altajn emociojn. Pro neeblo respondi al ĉiuj private, ni esprimas publike nian fervoron al tioma kvanto da amikoj

Ayuntamiento de Madrid

POPOLFRONTA LETERUJO

P. V.—Plzen.—Bedaŭrinde, neniu el niaj gek-doĵ havas tempon nun por korespondadi. La plej multaj batalas en la frontoj k tiuj, kiuj ankoraŭ restas ĉi tie estas treege superŝutataj de laboro.

P. Z. H.—Svendborg.—Ni kordankas pro viaj bondeziroj k kiel vi, ni esperas ankaŭ baldaŭ venkon super la faŝistaj banditoj. Ne sendu ĉekon. Preferinde estas, ke vi sendu tion per poŝtmandato al nia ĝenerala Peranto en Francio. Antaŭdankon!

E. L. O.—Ealing.—Siatempo ni ricevis viajn diverslingvaj lernolibrojn, kiujn ni jam sendis al niaj k-doĵ de la Internacia Brigado. Pri enkonduko de esp. lernado en fabrikoj de Barcelono, ni ne estas bone informataj ankoraŭ. Momente ni scias nur, ke niaj katalunaj samideanoj preparas en komuno gravan esperantan laboron.

B.—Annecy.—Dankon pro la mensendo, kiun ni kvitancis jam en la pasinta numero. Ni ĝojas, ĉar vi trovas nian gazeton interesa k korekte redaktita. Tio pravas la facilecon de Esperanto, ĉar, kiel ni kelkfoje skribis, ni estas profesiuloj nek de la lingvo nek de la ĵurnalismo. Krome, vi jam scias, ke la entuziasmo iome helpas ĉiam.

K. O. P. E. K.—Saigon.—Via flama kontraŭfaŝista saluto el malproksima Indoĉinio tre multe ĝojigis nin, ĉar ĝi montras, kiel vi trafe skribis, ke por la Idealo ne ekzistas distanco.

C. S. N.—Herning k al multaj aliaj.—Ni sendos al vi la gazeton, sed adresojn de korespondemuloj ni ne jam havas. Anoncojn en P. F. ni ne akceptas.

V. U. G.—Puebla Valverde.—Ni ne konas la adreson de tiu revuo. Neniam ni aŭdis pri ĝi.

F. D.—Albacete.—Vian mensendon ni kvitancis sur la 11^a n^o, al via indikita adreso ni jam sendis tion, kion vi deziris.

R. G. O.—Milwaukee.—Kun granda intereso ni legis vian leteron k ni volas gratuli vin pro via aktiva laboro favore al nia batalo. Ankaŭ ni gratulas ĉar vi estas la unua pagata esp.-instruisto de la Usona registaro. Dankon pro la mensendo!

V. G.—Rostov Don.—Dankon pro viaj senditaj afiŝoj, kiuj jam ornamas nian grupeton. Espereble vi ankaŭ ricevis tiujn, kiujn ni sendis al vi, ĵus ni ricevis ankaŭ pakajon kun librojn, dankon!

H. A.—Dref.—Ni kvitancas la bonan ricevon de viaj senditaj germanlingvaj libretoj, kiujn ni tuj transsendis al la internacia Brigado.

S. S.—Montreal.—Via letero bone alvenis. Dankon pro viaj bondeziroj. Ni certe sendos la gazeton.

J. B.—Londono.—Ni ĝojas ĉar P. F. plaĉas al vi tiel multe. Pri ĝia postmilita pludaŭrigo ni nenion decidis ankoraŭ. Unue ni triumfu! Poste...

Paca Rondo.—Alger.—Dankon pro viaj pacaj bondeziroj. Kvankam multaj ne kredos tion, estu certaj ke ni batalas por la paco.

F. K.—Zagreb.—Laŭ via deziro ni kvitancas kun danko la bonan ricevon de viaj ses senditaj resp. kup.

A. R.—Zeist.—Postuloj de spaco devigis nin mallongigi vian artikolon, sen ia kripligo por ĝia senco. Vi certe scios pardonin!